

énekelnek, tudósok elmélkednek, mely nem egy népnek a sajátja, hanem e föld sarjadéka, minden nemzetnek számára élet!

Valahányszor eltiporták e szellemet századok során át: e bércek között mindig megállott az élet, mert hiányzott belőle az igazi táperő. Ezt a táperőt adta e szent föld s mihelyt ez újra táplálhatja az itt élő népek szívét-lelkét, ismét lesz testvéri élet e bérces szép hazában!

„... Oldd le a te sarúdat, mert a hely, melyen állasz, szent föld — hangzik nekünk is az ige; szent föld, mert „itt nyertük a szent örökséget: hirdetni az Istenegységet“. Szent föld, mert itt ragyogott ki szent vallásunk éppen 360 évvel ezelőtt. Szent föld, mert itt lángolt fel a lelkiismereti szabadság ölében a testvéri szeretet országokat átölelő drága szelleme... .

Csókoljuk meg ezeket a rögöket, melyekhez zarándokolunk mindannyiszor, valahányszor szükségét érezzük a lelki emelkedésnek, hitünk erősítésének, a testvéri szeretet szilárdításának.

Mi nemcsak azért jöttünk ide, hogy anyaszentegyházunk fejét megválasszuk, hanem azért is, hogy hitünket mélyítsük, áldozatkészségünket valósággal fellázzítsuk, tette serkentsük. Mi azért jöttünk, hogy ezen az új Horeb-hegyen vegyük a benső tüzet, a lelkesedést, mellyel népes városokban és csendes falvakban építsük és szépítsük az Isten oltárait, munkáljuk a testvériség országát és teremtsük meg a lelki harmoniát ember és ember között.

Kicsinyesség, kishitűség, önző érdekek, egyéni ambíciók ne homályosítsák e nap sugárzó fényét.

Legyen e nap egy új határkö, honnan számítani fogjuk hitünknek, vallásunkhoz való ragaszkodásunknak, áldozatkészségünknek és testvéri szeretetünknek újjászületését.

A multnak áldott emléke, a jelen nemes elhatározása, a jövő boldogító reménysége tegye áldottá, szentelje igazán ünneppé mai napunkat! Amen.

Úrvacsorai agenda.

Mondotta; **Végh Benjamin** eszperes-lelkész.

„Én vagyok a szöllőtő, ti a szőlővesszők; aki én bennem marad és akiben én maradok, az terem sok gyümölcsöt.“ (Ján. 15. r., 5. v.) Jézusnak eme gyönyörű hasonlata jut eszembe, midőn egy nagyjelentőségű egyházi esemény közelből és távolból össze-

hozott minket ez unitárius egyházi szempontból oly értékes történelmi multtal bíró város falai közé. A hasonlatban kifejezésre jutó igazság kell, hogy áthasson mindnyájunkat a Jézus asztala közelében, melynek ez alkalommal is vendégei akarunk lenni. E helyen különösen róla emlékezünk, példája buzgóbb követésére szeretnénk buzdulni, ki élete és munkássága által a próféták és apostolok közül magasra emelkedett. Mint egy tűzozslop, úgy áll előttünk, ki a sötétségben világosságot gyújtott, a gyűlölet hidegségébe a szeretet áldó melegét lövelte bele. Az eget a földdel azzal a tiszta hittel kötötte össze, mely a próféta szavaiban is kifejezésre jutott: „Az ég meghallgatja a földet“, s ezt a lelkesítő hitet beplántálta a lélekbe, hogy az ember a legsúlyosabb körülmények között is reménnyel tekinthessen Istenéhez, mert az ég áldást harmatoz a bízó lélekkel küzdő minden igaz törekvésére. Az embert nemesebbé kívánta tenni, hogy tudjon embertársával jobb lenni s minden cselekedetével a szépet és igazat segítse elő. Azt szerette volna, hogy mint egy Atyának gyermeke, egymásnak valóban testvére legyen s a mindennapi élet útain egymással való találkozása a jóknak és igazaknak egyesületévé alakuljon át az áldásos élet terjesztésére. Egy ilyen életre mutatott utat minden tétével és cselekedetével. A rokonlelkű embereket maga köré gyűjti, mert ez élet megélésénél meg nem alkuvó lelkes apostolokra volt szükség. Általuk akarta diadalra juttatni, amit ő oly szépnek és magasztosnak elgondolt. A Mester nem is csalódott tanítványaiban. Midőn a nagy csapás után önmagukhoz térnek s a történeteket komoly mérlegelés tárgyává teszik, öntudatra ébrednek, hogy cselekedettel kell bizonyosságot tenni: „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők, aki én bennem marad és akiben én maradok, az terem sok gyümölcsöt.“

Belátják, hogy értékes gyümölcsöt csak akkor teremhetnek, ha a szőlővesszők nem idegen talajból kapják táplálékukat. A tanítványok átérezték a viszonyt, amelyet közöttük Jézus igyekezett erőssé tenni s azon alapon építenek tovább, melyet a vezér lelkükbe lerakott. S bár testileg eltávozik közülök, lelkükben velük marad s az apostolok sem távoznak el tőle. Csak így tudták a kereszténység diadalmas előretörésére a sok értéket kitermelni önmaguk s az őket megértők lelkéből. Az egy cél felé való törekvés együtt tartja őket s az a kegyeletes emlék, melyet Jézus hátrahagyott, megerősítette őket szavainak igazságában: „Ha én bennem maradtok és az én beszédeim is tibennetek maradnak, valamit akartok, megadatnak néktek.“ (Ján. 15/7.)

Az elhintett mag a megértő emberek támogatásával terebélyes fa lett, mely az egész világra kiterjesztette áldásos koronáját, hogy a küzdelemben megfáradtak megpihenhessenek s a szépért, jóért lelkesedők a további építő munkára kitartást nyerjenek annak példájából, kinek emlékét újítja fel az előttünk álló megterített asztal. Ez asztal közelében a nagy Mester ajkairól nekünk szólnak e szavak: „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők; aki én bennem marad és akiben én maradok, az terem sok gyümölcsöt.”

Közlelől és távolból összejött unitárius testvéreim, érzitek a Mester szavainak igazságát az ő asztala közelében? Különbözö helyeken dolgozunk anyaszentegyházunk építéseért, de mind azok a szőlővesszők akarunk lenni, melyeknek ma is sok és jó gyümölcsöt kell teremni. S bár nem egy csoportban vagyunk, de mégis egy a tő, amelyből a táplálékot vesszük. A nagy Servét azért viselte el a máglya lángjainak kinját, mert írásban és élőszóval bizonyosságot mert tenni, hogy Jézus igazi tanítása az alap, melyen a lelkek nemesítését tovább kell munkálni. Halhatatlan Dávidunk beteges testtel, de erős lélekkel képes volt a börtön minden keservét elszenvedni, mert lépten-nyomon igazolta tényével, hogy Jézus a szőlőtő s az innen felnövä és táplálkozó szőlővesszők termik a jó gyümölcsöt. Az a 360 éves mult, mely az unitarizmus mögött áll s melynek gyökérszálai e ránk nézve oly drága városhoz vezetnek vissza, az a nagy küzdelem, melyet a létért állandóan folytatunk, az a lelkes munka, mellyel anyaszentegyházunkat vészben, viharban építeni kívántuk, bizonyoságtetés a mi eszményképünk mellett, hogy ő az igazi szőlőtő. S ez előttünk levő asztal hosszú századokon át nagy jelentőséggel bírt, hogy az emberiség Jézusról bizonyosságot tehetett. Mert valahányszor: mellette megállottak a Jézus igaz követői, életéből és példájából mindig kitartást merítettek a további küzdelemre s innen azzal a hittel távoztak el a dolgozni akarók, hogy Isten a jókat el nem hagyja s kitartó fáradozásukat sikerrel koronázza.

Ezzel a hittel álljátok-e körül a Jézus asztalát a mai ünnepeyes pillanatban unitárius testvéreim? Az az elhatározás tölti-e el kebleteket, hogy itt újabb buzdítást akartok venni, hogy az evangéliumban említett szőlővesszők legyetek mind? Azzal a tudattal távoztok-e el e szent asztal mellől kiki az ő otthonába és őrhelyére, hogy azon a mezőn, hova az isteni gondviselés állított, mind hasznos szolgálatot kívántok tenni a köznek? Azon az alapon akarjátok-e az építőmunkát folytatni, melyet a Jézustól vettünk? Szelid,

jóságos alakját meglátjátok-e, bátorító szavait meghalljátok-e mindenütt? Hinni akarom, hogy az a buzgóság, mely idehozott, az a szeretet, mellyel ez asztalt körülveszítetek, az a hit, mellyel innen eltávoztok, az a reménység, mely nehéz útaitokon kísérni fog, mind bizonyoságtévés lesz. „Sok drága dolgot mutattam nektek az Atyám nevében“ (Ján. 10/32). Hinni akarom, hogy ez asztal közelében megérlelődött bennünk az elhatározás, ezután minden alkalmat felhasználunk az emlékezésre és e jegyekkel való élésre, mert „ha nem esszük az ő testét és nem isszuk az ő véré, nem lesz élet mi bennünk“ (Ján. 6/53). Hinni akarom, hogy az élet szomorúsága nem szakít el a Jézustól, hanem valahányszor halljuk az ő hívogató szavát, sietünk hozzá s asztala mellett lelkünk meggazdagodik tanításával, „ha ti megmaradtok az én beszédeimben, és tanítványaim lesztek, megismeritek az igazságot s az igazság szabadokká teszen titeket“ (Ján. 8/31—32). Mi pedig mint lelkes követői, el nem távozzunk tőle s ha nyomdokain való haladás önmegtagadást kívánna, nem csüggedünk, hanem szólunk tanítványával, „ha meg kell is veled halnom, meg nem tagadlak tégedet“ (Máté 36/35). Hinni akarom, valahányszor ez asztal közelében megállunk, egy pillanatra elfelejtjük a világnak annyi csúnyaságát, mert az ő szép élete egész valónkat egy eszményi ország felé irányítja, melyben a szeretet mozgat minden jó irányú törekvést, a hit áldja meg a boldog perceket s teszi elhordozhatóvá a található nehézségeket s ösztönöz mindenkit arra, hogy a jóság legyen uralkodó s a szépség nyerjen diadalmat mindenekben. Azt akarta a nagy lélek, hogy ennek az országnak minél több lelkes polgára legyen s itt, az ő asztala közelében, hallom hívogató szavát: „Jöjjetek el Atyámnak áldottai“, bírjátok ez országot“ (Máté 25/34). Hinni akarom, hogy ez ország terjedéseért munkálók lelkes tábora megnövekedik s ha ezért jutalmuk világ szerint nem is lenne, sőt a meg nem érdemelt sanyargatásnak egész sorát kellene is elszenvedni, a mi vezérünk eljön mihozzánk a küzdés nehéz pillanataiban s bátorítólag szól, „ha a világ titeket gyűlöl, tudjátok meg, hogy engemet gyűlölt elébb ti nálatoknál“ (Ján. 15/18). „Nektek most keserűségetek van, de ismét meglátlak titeket és örülni fog a ti szívetek és a ti örömeteket senki el nem veszi tőletek (Ján. 16/21.) Amen.

Dr. Ferenczy Géza főgondnoknak zsinatzáró beszéde.

Méltóságos és Főtisztelendő zsinati Főtanács!

Zsinati Főtanácsunk tárgysorozatának a végéhez értünk. A tárgysorozatot kimerítettük, hivatottságunkat teljesítettük. Midőn ezt megállapítom,

mély tisztelettel hajlok meg az előtt a minden elismerésre érdemes unitárius öntudat és megfontolt, méltóságteljes magaviselet és eljárás előtt, melyet zsinati Főtanácsunk és annak minden egyes tagja jelen történelmi jelentőségű üléseink során tanúsított. A hagyományos unitárius egység nyilatkozott meg újra Dávid Ferencünk városában.

E méltóságteljes eljárásunkkal nemcsak hittestvéreinknek, nemcsak a testvér hitfelekezeteknek, hanem — úgy vélem — a magas állami hatóságok méltánylására is érdemeseknek mutatkoztunk be.

Fogadja tehát zsinati Főtanácsunk mindezekért az elnökségnek elismerését, hálás köszönetét, — — s kísérje Istenünknek segedelme, áldása cselekményeinket.

Kérem a Méltóságos zsinati Főtanácsot, méltóztassék felhatalmazni elnökségünket, hogy püspökválasztásunkat királyunkhoz, s illetve a királyi jogokat gyakorló főmagasságú Régens Tanácshoz aprobálás végett felterjesszük ;

kérem méltóztassanak hozzájárulni ahhoz, hogy Torda nemes város képviselőinek és Torda nemes közönségének hálás köszönetet nyilvánítsak nemcsak azért, hogy ülésezéseink helyiségeit a legnagyobb előzékenységgel rendelkezésünkre bocsátották,

hanem azért is, hogy úgy hivatásos cselekményeink teljesítésében, mint társadalmi érintkezéseinkben igazi testvéries szeretettel fogadtak, támogattak.

Meleg kézzsoritással köszöntöm zsinati Főtanácsunknak összesereglett tagjait, — s kívánom részükre, családjaikra és javaikra az Egy Istenünk áldását, segedelmét.

És most imádkozunk.